

Mobilisering mot sexturism

Kajsa Ekis Ekman

”Vi vill inte att Kuba ska marknadsföras som ett sexturistland. Vi måste göra något åt de utländska researrangörer som gör reklam för oss med våra kvinnor och män som lockbete.” Det sade Mariela Castro Espín i samband med att Kuba arrangerade en regeringskonferens om prostitution där jag var med som inbjuden talare.

Kuba har bestämt sig: något måste göras åt sexturismen. Prostitutionen, som blomstrade så på fyrtio- och femtiotalen – inte för inte kallades Havanna USA:s bordell – försvann nästan helt efter revolutionen 1959. Vid sidan av ”Kuba fritt från analfabetism” var ”Kuba fritt från prostitution” en av de största satsningarna, där över hundra tusen prostituerade

hände under den här tiden att utländska män kom fram mitt på dagen och stoppade dollar i hennes urringning. ”Även om jag var med min dotter, de hade ingen skam, de tyckte att de kunde köpa vilken kvinna som helst på Kuba.”

I dag har Kuba lyckats komma över den ekonomiska depressionen, men sexturismen har bitit sig fast. Några bordeller finns inte, men på gator, hotell och barer pågår sexhandeln. Att många utländska män kommer till Kuba med avsikten att köpa sex blir uppenbart för mig efter bara några dagar i landet. I hotellbaren står två mexikanska män och frågar bartendern: ”Var kan vi skaffa kvinnor?” Bartendern svarar med en detaljerad beskrivning: ”På det

På Cenesex' innergård var det vernissage med segrande verk i en affischtävling mot våld mot kvinnor. Marianne Nilsson halverad längst till vänster, Mariela Castro i livligt samtal med Kajsa Ekis Ekman som vänder ryggen till, poliserna Simon Häggström och Zanna Tvilling i samtal med Sven-Axel Månsson från Malmö Universitet, till höger.

erbjöds jobb och utbildning.

Fram till 1990 var stoltheten stor över att landet inte, till skillnad från så många andra utvecklingsländer, sålde sina medborgares kroppar till utlänningar för att överleva. Men då Sovjetunionen föll och Kuba förlorade 80 procent av sin utrikeshandel, vilket gjorde att BNP sjönk med 35 procent, återkom inte bara fattigdomen utan också prostitutionen. I form av sexturism. För samtidigt ökade turismen som inkomstkälla, och ”jineteran” – kubanskan som lever på att sälja sexuella tjänster till turister - blev ett begrepp.

En kvinnlig kubansk journalist berättar för mig att det

där discot kostar de 100 pesos, på det andra kan du få en för 50, men de är fula.” Han tillägger: ”Kubaner köper inte sex. Vi har inte råd och dessutom kan vi få det gratis.” Och när jag står, iklädd klänning och högklackat, och väntar på en kompis utanför en nattklubb, kommer en fransman fram och frågar, utan omsvep, om jag talar engelska (han tar mig uppenbarligen för kubanska) och om jag vill komma med till hans hotell.

Det tog ett tag för myndigheterna att reagera. Kuba har annars varit ett föregångsland i frågan om sexuella och reproduktiva rättigheter och införde laglig abort så

tidigt som 1965 (det andra latinamerikanska landet som legaliserade abort var Uruguay – så sent som förra året!) Landet satsar idag stort på kampanjer och studier om mäns våld mot kvinnor och HBT-frågor. Men prostitutionen har knappt kartlagts. Båda på Kuba och bland sexturister har föreställningen florerat att det inte handlade om prostitution, utan om ”relationer” mellan utlänningar och opportunistiska kubaner som ville lämna landet. En relation som för övrigt romantiseras i sånger som den guatemalanske Ricardo Arjonas ”El gringo y la cubana.” 1997 skärptes dock lagstiftningen mot koppleri och barnprostitution.

Men detta har inte räckt, och nu ska landet ta ytterligare steg. I början av december organiserade Kuba den första konferensen någonsin om prostitution, ”El 1er Simposio Violencia de Género, Prostitución, Turismo Sexual y Tráfico de Personas”. Vård var Cenosex, Kubas Centrum för sexualupplysning, och samarrangör var UNDP. Cenosex:s ordförande, Mariela Castro Espín – dotter till Raúl Castro och kvinnokämpen Vilma Espín – har blivit känd som en förkämpe för HBT-rättigheter. Hon har uttalat sig positivt om den svenska sexköpslagen och hade nu bjudit in en hel grupp från Sverige för att berätta om den.

Jag var inbjuden för att berätta om min bok, tillsammans med forskaren Sven-Axel Månsson, som berättade om män som köper sex och deras motiv, politikern Marianne Eriksson som berättade om sitt arbete mot kvinnohandel i EU-parlamentet, och poliserna Simon Häggström och Zanna Tvilling från Stockholmspolisens prostitutionsgrupp.

Vi höll varsitt seminarium. Häggström och Tvilling fick bland annat frågan vad som görs för handikappade män: hur ska de nu ha sex? Häggström svarade kort: ”Jag har fångat 900 sexköpare under min tid som polis. Inte en enda av dem har varit handikappad.” Någon frågade om Prostitutionenheterna: ”De här omskolningscentren...” ”Nej”, svarade jag ”det är inte omskolningscenter, man kommer dit frivilligt, det är inga exit-program, det är en hjälp som baseras på brukarens behov.”

Trots den artiga stämningen utskiljde sig snart meningsskiljaktigheter. Den belgiska deltagaren, Patsy Sorensen från organisationen Payoke och den dominikanske

forskaren Santos Rosario Ramírez talade för ett erkännande av prostitution som arbete och en legalisering av industrin.

Svenskarna och argentinske socialarbetaren Jorge Volnovich fokuserade på prostitution som ett uttryck för ojämlikhet. Efter varje föredrag utbröt livlig debatt, både mellan de internationella deltagarna och de kubanska regeringsföreträdarna. ”Att förbjuda sexköp är att gå emot de mänskliga rättigheterna!” sa Rosario Ramírez. Efter mitt föredrag ställde sig en kubansk delegat upp och höll ett brandtal: ”Prostitution är utnyttjning! Och varför säger du att mannen också är ett offer? Mannen är inget offer, han må vara en produkt av patriarkatet, men han är en utnyttjare!” En annan kuban ställde sig och sa ”Men varför är allt vi hör om männen negativt hela tiden – vi kommer aldrig att få med männen om vi inte skapar en positiv mansbild!” Och argentinskan Adriana Piscitelli: ”Vi får inte glömma transpersonerna!” Alla föredrag drog ut på tiden och ibland kändes det som om opinionen svängde efter varje tal.

Mariela Castro Espín sade i sitt sista anförande: ”Vi vill inte att Kuba ska marknadsföras som ett sexturistland. Vi vill inte att vårt land ska bli känt som en köttmarknad. Vi måste göra något åt de utländska researrangörer som gör reklam för oss med våra kvinnor och män som lockbete. Det är därför vi bjudit in svenskarna, för att den modellen intresserar oss. Men det finns fortfarande frågetecken. Det här den första konferensen någonsin på ämnet. Vi håller på att samla in kunskap och information och vi vet ännu inte var det landar.”

Vilken väg kubanerna kommer att gå är fortfarande inte klart. Tydligt är att det finns många som drar i Kuba från olika håll. För vad Kuba beslutar i prostitutionsfrågan kommer att bli avgörande för hela Latinamerika. Detta eftersom Kuba går före i sexualitetsfrågor, och ses som ett exempel över hela kontinenten, inte minst nu när många länder styrs av vänsterregeringar. Kuba utbildar idag flera länder i sexuella rättigheter och tolerans för homo- bi och transsexualitet. Och inte bara i Miami, utan i hela USA, finns krafter som inte vill något hellre än att göra Kuba till en laglig bordell igen.

Tidigare publicerad i Feministiskt Perspektiv.